

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI

VİZYON, AMAÇ, HEDEF VE POLİTİKALAR
DEĞERLENDİRME TOPLANTISI

ÇALIŞMA RAPORU 13

27 EYLÜL 2000 - GAZİANTEP

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

**MERKEZİ PLANLAMADAN
KATILIMCI PLANLAMAYA**

**GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ
KALKINMA PLANI**

**VİZYON, AMAÇ, HEDEF VE POLİTİKALAR
DEĞERLENDİRME TOPLANTISI**

ÇALIŞMA RAPORU 13

T.C. BAŞBAKANLIK GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI BÖLGE KALKINMA İDARESİ	
YER NO	16-A
DEMİRBAŞ NO	4919

27 EYLÜL 2000 - GAZİANTEP

ÖNSÖZ

GAP İdaresi Başkanlığı, "GAP Master Planı"nın yerini alacak, Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı çalışmasını, katılımcı bir süreç içinde başlatmış bulunmaktadır.

Teknisyen olarak hazırlık çalışmasında görev aldığım ve 1989 yılında tamamlanan Master Planı'nın uygulanmaya başlaması üzerinden geçen 10 yıl, Planın sadece güncelleştirilmesi ihtiyacını değil, kapsam ve yaklaşım gibi başka değişiklikleri de gündeme getirmiştir. Son on yılda Dünyanın kalkınmaya bakış açısı ve planlama pratiğinde önemli değişiklikler olmuş ve kalkınmayla ilgili bazı temel kavramlar daha belirleyici konuma gelmiştir

1992 yılında Rio'da yapılan dünya zirvesinde, çevre ve doğal kaynakların korunması konuları ile sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, kalkınma literatüründe ön plana çıkmıştır. Kalkınma kavramı artık salt, kaynakların geliştirilmesi ya da fiziksel yapıların inşasını içermemektedir. Artık sadece sulama ya da tarımsal üretimi arttırmak gündeme gelmemektedir. Kalkınmanın odağına insan yerleştirilmiş ve doğal kaynakların korunması birinci derecede önem kazanmış bulunmaktadır.

Gündem-21 dokümanını üreten ve Türkiye'nin de içinde bulunduğu, hemen tüm ülkelerin , devlet ve hükümet başkanları tarafından imzalanan Rio Zirvesi'ni takiben, başka konularda da önemli gelişmeler ortaya çıkmıştır. 1994'te Kahire Konferansı "nüfus", 1995'te Pekin Konferansı "cinsiyet dengeli kalkınma" konusundaki yeni ilke ve yaklaşımları belirlemiştir. Kopenhag'daki ilkeler kalkınmada sosyal politikalara ilişkin yeni gündemler saptamıştır. 1996'da İstanbul'daki Habitat II Kent Zirvesi, kalkınmanın ve gelişmenin kentsel bağlamına ilişkin değerleri evrensel boyutlara taşımış ve son olarak da Mart 2000'de Lahey'de gerçekleşen Dünya Su Forumu, kalkınma ve su kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetimi konusundaki çağdaş yaklaşımları ortaya koymuştur.

Aslında GAP İdaresi, söz konusu bu değişik alanlarda, değişik projeler üretmekteydi. Ancak bu gelişmeler GAP'ın genelinin, bir tür entegre yaklaşım içinde ve ortaya çıkan çağdaş değer ve ilkeler bağlamında gerçekleştirilmesi konusunda İdare'ye önemli bir fırsat sunmuştur. Bir diğer fırsat ise, siyasi karar organının, GAP'ın 2010 yılına kadar tamamlanması talimatıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Böylece yeni plan ilgili tüm kesimlerden sağlanan girdi ve katkılarla, bu talimatın gereğini yerine getirme yolundaki önemli bir adım olarak gerçekleşmiş olacaktır.

Katılımcı bir şekilde yapılmasını esas aldığımız Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı çalışması için tüm GAP Bölgesi illerinde her kesimi yeni planın felsefesi, hedef ve stratejileri ile

değişik konulardaki detayları hakkında bilgilendirmek amacıyla ilk etapta 9 ilde bilgilendirme ve beyin fırtınası toplantıları yapıldı. Böylece iş tanımının sonuçlanması ve katılım yöntemlerinin belirlenmesi ile ilgili olarak, tüm paydaşların görüş ve katkıları alındı.

Bu kitap, 27 Eylül 2000 tarihinde Gaziantep Ticaret Odası Toplantı salonunda yapılan toplantıdaki konuşmaları kapsamaktadır. Ancak katkı ve katılımdan anladığımız bu toplantılarda ortaya konan görüşlerle sınırlı kalmamaktadır. Toplum kesimleri ve onların örgütleri aracılığıyla yapılacak katılım ve katkılar için bir dizi başka yöntem de uygulanmaktadır. Temsil edilemeyen kesimlere doğrudan ulaşma yöntemleri de kullanılarak, katılım en üst düzeyde uygulanmaya çalışılacak ve Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı bu kez aşağıdan yukarıya bir şekilde oluşacak, bu program bütün paydaşlar tarafından çizilmiş şekliyle, uzmanlar tarafından gerçekleştirilmiş ve yine paydaşların onayıyla yürürlüğe girmiş veya siyasi iradeye sunulmuş olacaktır. Bunun önemi Türkiye’de katılımcı planlama anlayışıyla gerçekleştirilen ilk kapsamlı uygulama olmasından kaynaklanmaktadır.

Tüm katılımcıların ortak emeği ve katkısıyla ortaya çıkmakta olan yeni Güneydoğu Anadolu Bölge Kalkınma Planı çalışmalarının hazırlık aşamasında olduğu kadar uygulamada da başarılı olmasını diliyorum.

Dr. İ.H.Olcay ÜNVER
GAP İdaresi Başkanı

GAZIANTEP

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Projenin organizasyonuna, örgütlenme yapısına ilişkin görüntünün ortaya çıkması gerek, proje koordinatörümüz var. GAP idaresi arasında koordinasyonu sağlıyor. Danışman arkadaşlarımız var. Aşağı yukarı projeye danışmanlık yapan 10 civarında uzman arkadaşımız var. Bunlardan birisi aramızda. Prof.Turhan Aküzüm. Bunun dışında orada gördüğünüz örgüt sırasında çalışma grupları var.

5 tane teknik çalışma grubu var

Bölgesel planlama çalışma grubu,

İktisadi planlama ve finansman modelleri çalışma grubu,

Sosyal planlama çalışma grubu,

Kırsal kalkınma ve Tarımsal planlama çalışma grubu,

Alt yapı ve çevre grubu,

İletişim grubu ve plana destek hizmetiyle ilgili çalışanlarımız var.

İktisadi planlama ve finansman modelleri grubu başkanı da aramızda. Sayın Mehmet Polat

Bölgesel planlama, mekansal planlamayla alt yapı çevre konularındaki uzman arkadaşımız da aramızda, sosyal planlama grubu üyesi arkadaşımız Gökhan Metin Bey.

İletişim grubuyla ilgili arkadaşımız Mehmet Aslan ve Hakan bey burada. Organizasyonda böyle bir proje ekibiyle burada bulunmayan arkadaşlarımız var Onların bir bölümü şu sıra başka illerde.

Bu projeye ilgili hem bilgilendirme toplantısı hem de görüş alışverişi yapmak üzere bulunuyorlar.

Bildiğiniz gibi şu anda yürürlükte olan 1989 yılında hazırlanmış olan Master Planı var. 1989 yılı Master Planı, geleneksel merkezi plan anlayışıyla yapılmış ve hazırlanmış olan bilgi verici, kaynak değerlendirme, gelir artırmaya yönelik bir proje. Projeler bu plan çerçevesinde yürütülmeye çalışılıyor.

Şu anda hazırlanmakta olan planın önceki Master Plandan bir takım farkları var. Bunlar esas itibariyle şunlardır diyebiliriz.

Birincisi bir defa bölgedeki ve dünyadaki gelişimi daha çok dikkate alıyor. Daha çok planın içine entegre etmeye çalışan bir anlayışla hazırlanıyor. Önemli bir başka özelliği katılımcılar önemli, katılımcının son derece öne çıkmış olan bir özelliği, hazırlanmakta olan planın yani katılımçılık derken de, bu plandan bir defa etkilenecek olan bölge insanının katılmasını sağlamak, bu nasıl olacak? Bu katılımın sağlanması sivil toplum örgütleri ve çeşitli örgütlenmeler aracılığıyla olacaktır. Bunu bir yerde sağlamak için bu tür toplantıları tertip ediyoruz ve bundan sonra tekrar tertip edilecek, ve bu aşağı yukarı planın hazırlığının her önemli aşamasında tekrar edecektir. Önemli bir aşamaya gelmiş bulunuyoruz. Bu aşamada az önce ifade ettiğim gibi elimizde planın özünü teşkil edecek olan bir taslak var, onu da burada tartışmak, sizlerin görüşlerinizi almak istiyoruz.

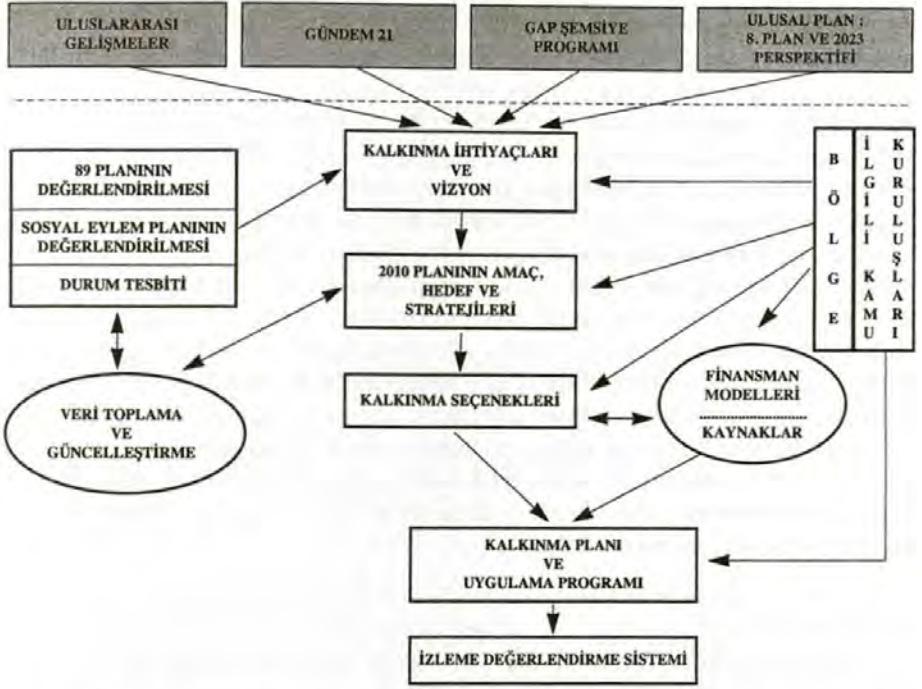
Katılımcılık toplantılarda olabiliyor, başka araçları da var. Mesela inanın belirli bölümlerinin yine bir takım sivil toplum örgütlerine, ticaret odası, sanayi odası bunların bazı örnekleri. Bu tür örgütlere katılması, bu örgütler tarafından doğrudan doğruya plan içine girecek olan bir takım bölümlerin hazırlanması, böyle bir girişimimizde var. Sayın Aslan görüşmelerini yapmış.

Bunun dışında katılımcılık derken sadece planlama- aşamasında değil, bir de uygulama aşamasında katılımcılık önem taşıyor, planın uygulanması, hayata geçirilmesinde katılımcılık önemli, dolayısıyla bu projeden planın uygulanmasından etkilenecek olanların bir defa planın hem hazırlanma sürecine katılmalı, hem de uygulama sürecinde etkin rol almalıdır. Bu son derece önem taşıyor. Demokratik bir yaklaşımı var.

Önemli olan başka bir husus, ekonomik-sosyal ve çevresel gelişmeyi birlikte ele alan bir yaklaşım söz konusu. Burada çevre faktörü, daha fazla öne çıkıyor ve bunlarla bağlantılı olarak sürdürülebilir kalkınma ilkesi benimsenmiş durumda ve tabii bu hemen insan unsurunun çok öne çıkmış olduğunu kendiliğinden belki ortaya koyan bir yaklaşım. İnsan odaklı bir kalkınma amaçlanıyor.

Bu konuyla ilgili son olarak şunu özellikle belirtmek gerekiyor. Hatırlayacaksınız katılımçılıkla ilgili ilk aşamada burada da bir toplantı yapıldı. Tüm GAP illerinde 9 ayrı ilde ayrı ayrı toplantılar yapıldı. Plan hazırlığı başlarken bilgilendirme toplantıları yapıldı. 14 Nisan-30 Mayıs arasında aşağı yukarı 1,5 ay süre zarfında tüm 9 GAP ilinde bilgilendirme toplantıları yapıldı ve orada ilk katılım, sağlanmış oldu. Planın hazırlanma aşamalarının ve hazırlanma yönetimini görmeniz mümkün.

İŞ AKIMI

Şimdi bir defa en üstteki kesik çizgilerle ayrılan bölümün üstünde 4 tane kutu halinde dışsal etkiler var. Dışsal faktörler girdi veya dışsal faktörler, orada hemen başta uluslararası gelişmeleri görüyorsunuz.

Gündem 21, GAP şemsiye programı, sonra ulusal programımız var, 8 inci 5 yıllık kalkınma planı ve 2023 perspektifi. Uluslararası gelişmeler dediğimiz zaman daha çok burada anlaşılması gereken hem dünyadaki olup bitenler, dünyadaki gelişmeler, hem de bir takım uluslararası sözleşmeler ya da Türkiye'yi bağlayan Uluslararası yükümlülükler. Burada tabi hemen kolaylıkla aklı gelecek şey Avrupa Birliğiyle olan Gümrük Birliği, Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üye adayı oluşu, ve bunların getirildiği bir takım yükümlülükler var. İster istemez bunlar birer belirleyici faktör olarak plan hazırlıklarına giriyor. Yeni belli bir çerçeveyi bu tür uluslararası sözleşme ve yükümlülükler oluşturuyor. Gündem 21 dediğimiz yine Uluslararası sözleşme 1992'de yapılan Birleşmiş Milletler toplantısında kabul edilen bir takım ilkeler var. Bunlar sürdürülebilirlikle ilgili bir takım kavramlar ve çevreyle ilgili bir takım kavramlar getirildi. Bunlar Gündem 21 altında bir metin oluşturdu. Diğer önemli bir yapı olarak, GAP Şemsiye programı dediğimiz şeyde yine Birleşmiş Milletlerle ile GAP İdaresi'nin birlikte imzaladıkları anlaşmalar, sözleşme-

ler, kaynaklar, elbette 8 inci 5 yıllık kalkınma planımızın temel ilkeleri ve oradaki temel yaklaşımlarda belirleyici faktörler olduğunu biliyorsunuz. Dolayısıyla beş yıllık kalkınma planı aynı zamanda 2023 yılına kadar olan bir perspektifini de içeriyor. Bütün bunlar artık daha önceki yani şu anda yürürlükte olan 89 Master Planı ayrıca 93 yılda yapılan Sosyal Eylem Planı GAP İdaresi tarafından yapıldı. Bunların bugüne kadar başaramadıkları ve de bunların kapsamadığı ama ortada olan diğer hususlarda saptanarak hazırlanmakta olan plana girdi veren faktörler olarak ortaya çıkıyor. Bütün bunlarla bir iletişim sol taraftaki 3 kutu halinde yer alıyorlar ve tabii burada veriler var. Alttaki elipsin içinde gözüküyor ve güncelleştiriliyor. Bunlardan gelen giridilerde kalkınma ihtiyaçlarına bir vizyon dediğimiz doküman ortaya çıkıyor. Burada aslı sizde olması gereken bu küçük kitapçıkta zaten vizyon diye başlıyor, işte vizyon buradaki vizyon yani birazdan daha, açık söyleyeceğim. Sonra bu kalkınma ihtiyaçları bu vizyondan harekete 2010 planı derken 2010 yılının son yılı yani termin yılı olacak 2002-2010 dönemini kapsayan halen hazırlığı yapılmakta olan planı kastediyoruz. Bunun anlaşılır bir strateji olduğu ortaya çıkıyor. Bu doküman amaç ve stratejileri içerir. Elinizde bulunan dokümandan görebilirsiniz. Bugün tartışacağımız dokümanda, daha sonra kalkınma seçenekleri ortaya çıkacak. Senaryolar, kalkınma senaryoları bölge için hazırlanacak. Bundan hareketle bu son derece önemli doküman olduğu için işte bu kalkınma seçenekleri, senaryoları için uygun finansman modelleri nelerdir? Onların her biri için hiçbir senaryo içinde bir finansman modeli ya da modeller şefi diyelim oluşturulacak ve bunlarla eşleştirilecek.

Daha sonraki aşama bunlardan birisi bu senaryolardan birisi için seçilmiş olacak ki bunu siyasi otorite yapacak. Bu seçim yapıldıktan sonra da bu kalkınma seçeneği bununla ilgili finansman modelleri seti üzerine "Kalkınma Planı" inşa edilecek. Tabii biz de bu planın uygulanabilir olması lazım. Yani lafta kalacak bir doküman hazırlanmıyor. Amaç uygulanabilir bir dokümana ulaşılmaya çalışılıyor. Dolayısıyla uygulamak gerekiyor. Uygulama programı da projeler içeriyor. Somut kalkınma projeleri içerir ve bunların da 2002-2010 dönemi boyunca uygulanmasını izleyecek ve değerlendirecek bir sistem geliştirilecek. Yani biz bu planı yaptık uygulama programı lazım. Projeler uygulama planını oluşturacak. GAP İdaresi bu sistemi uygulama aşamasında da yapacak sürekli takip edecek. Yani aksaklıkların olduğu noktada müdahale edilecek, aksaklıkların giderilmesine çalışılacak. En sağda gördüğümüz bitişik 2 kutu var. Burada birincisi bölge diyoruz. İkincisi ilgili kamu kuruluşları diyor. Bunların sürekli olarak planın hazırlanış sürecine katkıları ifade ediyor, oklarla da görüyorsunuz.

Vizyona bu amaç, hedef ve stratejiler dokümanına ve kalkınma seçenekleri ve ilgili finansman modelleriyle ilgili olacak şekilde bunlara, onların görüşlerinden hareketle bu dokümanlara nihai şeklinin verileceğini ifade ediyor. Bu planın hazırlanış sürecinde katılımçılık son derece önemli bir faktör.

Elinizdeki dokümanda başlangıçta bir vizyon var, bir paragraf halinde. Bu aşında plan ifadesini bulan hususlar plan dönemin ötesine taşıyor. Yeni plan dönemi sonunda elbette ifade edilen şeylerin bütünüyle vizyon dediğimiz planın gerçekleşmesi mümkün değil. Bunlar asıl varmak

istediğimiz noktada nasıl bir yapı olması gerekiyor, yani bir vizyonumuz var. Vizyona doğru hareket edeceğiz, oraya doğru gideceğiz, neleri içeriyor, orada görüyorsunuz Bir defa refah artışını içeriyor, yani refahın artması ve yaygınlaşması, sadece artması yetmiyor. Kitlelere yayılması lazım. Herkesin ekonomik faaliyetlerin katılma fırsatının verilmesini içeriyor, katkıda bulunmak isteyen, çalışmak isteyen herkes aktivitelerin içinde yer alabilmeli diğer bölgelerle gelişmişlik farkının kaldırılması gerekiyor. Kaynaklarının etkili kullanımını, verimliliğin, istihdamın artırılmasını, ulusal ekonomiyle tam olarak Pazar ekonomisi altında bütünleşmeyi, dışı açık demokratik bir toplum yapısını, güçlü, donatılmış eğitilmiş bireylerin bütün bunları ileride kapsayan bir program, sürdürülebilir bir büyümeyi kapsıyor. Planın vizyon dediğimiz, 2010 yılına geldiğimizde bütünüyle gerçekleşmesini beklediğimiz bir şey değil. 2010 yılının sonuna geldiğimizde o vizyonun gerçekleştiğini görmeliyiz, yada gerçekleşmeye doğru önemli adımlar attığımızı görebilmeliyiz.

Bu planın genel amacı, katılımcılık yaklaşımıyla bölgedeki tüm insanların yaşam kalitesini yükseltme ve bunu sürdürülebilir bulmak, bununla da ilgili olarak hedef ve stratejileri var.

Planın, bu temel ilke ve stratejilerini hemen şöyle özetlemek mümkün.

Daha öncede sözünü ettiğim Avrupa Birliği normları ve "Bölgesel Kalkınma Politikaları" ile bir defa uyum sağlayacak Avrupa Birliğine Türkiye tam üye olmak niyetindeyse o zaman hem Avrupa Birliği normlarını uygular hale gelmesi, hem de Avrupa Birliğinde bölgesel kalkınma projeleri var, onlarla da uyum sağlayan bir yaklaşım içersinde olmamız gerekiyor. Tabii yine sözüne ettiğim daha önce Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri ve diğer Uluslararası yükümlülüklerle uyum sağlanması gerekiyor. 8 inci 5 Yıllık Kalkınma Planı ve 2023 perspektifinin temel ilke ve politikalarının planın her aşamasında gözetilmesi gerekiyor. Bir başka ilke bölgenin kalkınmasında ekonomik, sosyal, kültürel mekansal ve çevre koruma boyutlarıyla entegre bir şekilde ve insanı gelişme temelinde katılımcılık ve sürdürülebilirlik ilkelerine uygun olarak planın hazırlanması ve içeriğinin de bununla uyumlu olması gerekiyor, pazar ekonomisi son derece önemli. Pazar ekonomisinin rasyonel işlem şeklinde olması gerekiyor. Bütün kurum ve kurallarıyla, rasyonel işleme ve pazar ekonomisine gitmemiz gerekiyor ve bunu yaparken de hem yerel pazarı canlandırmamız lazım, hem de ulusal pazarla bütünleşik bir halde gelişmeyi sağlamamız gerekiyor. Tabii pazar her alanda hem sorun alanında çözüm üretmeyebilir. O zaman kamu inisiyatifi kullanılacak ama nasıl kullanılacak pazarın etkin işleyişine kullanılacak ama piyasa ekonomisinin işleyiş bozmayacak şekilde, tam tersine onun etkin bir şekilde işlenmesini sağlayacak şekilde olacak veya olması gerekiyor.

Bir başka husus sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için, beşeri, doğal, ekonomik kaynakların uyum içinde birbirlerini destekleyecek şekilde geliştirilmesi gerekiyor, ve bu arada da hem hedef gruplar var. Özellikle destek ihtiyacında olan bunların bir şekilde bunlarla ilgili düzenlemelerin yapılması lazım, hem de çağdaş kurumsal yapılarının oluşturulması gerekiyor. İşte bunlarla ilgili gerekli düzenlemelerin yapılması ihtiyacı söz konusu.

Bölgede mekansal yapı hem pazar ekonomisinin işleyişini sağlayacak şekilde düzenlenecek, hem de çevre boyutunu öne çıkarsak bir şekilde düzeltililecek. Planın çok açıktır ki kaynak gereksinimi olacak. Planın uygulanabilmesi ve üretim kaynaklarının seferber edilmesine bağlı. Kamu kaynaklarının da yetmediği de aşikar. O zaman kamu dışı hem yerel hem de ulusal olarak da harekete geçirmek gerekiyor, hem de uluslararası. Demek ki bu son derece önemli bunun içinde bu tür kaynakları harekete geçirecek modellerin üretilmesi söz konusu. Hem yerel, hem ulusal hem de uluslar arası bölgede geliştirilecek bir takım modeller üretilmesi gerekir.

Bir diğer önemli konu istihdam. İstihdamla ilgili problemin ne kadar önemli olduğunu biliyorsunuz. Şimdi bunları ileriye atmak, mümkün değil, tam tersine bir an önce eldeki insan kaynaklarını sisteme dahil etmek, üretime katmak ekonomik aktivite ile bütünleştirmek ihtiyacı da var. Tabii bunların yanı sıra serveti korumak ve geliştirmek amaçları yerine getiriyor. Onun için bu beşeri kaynaklarını, insan kaynaklarını ekonomik anlamda kısa bir sürede hemen hızlı bir şekilde sağlayacak bir takım istihdam projelerinde planla birlikte devreye sokulacaktır.

Şimdi planda hedef ve stratejiler ve uyumlu bir şekilde belirlenmiş olan ve sizlerle burada tartışmak, görüşlerinizi almak istediğimiz amaçlar var. 16 tane amaç ortaya çıkmış durumda. Bunları görüntülü olarak görmeniz mümkün.

- 1- Sürdürülebilir, büyüme ve gelişme alt yapısının dokümanı. Bu bir yerde kalkınmanın alt yapısı demek, fiziki, iktisadi ve beşeri alt yapısının güçlendirilmesi anlamını taşıyor.
- 2- Planın bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik faktörünü azaltmak bu da gelir ve refah düzeyinin ve gelir dağılımın geliştirilmesi ile mümkündür.
- 3- Pazar ekonomisini geliştirecek önlemler almak, ulusal pazarda bütünleşmeyi sağlamak. Burada amaçlanan rekabetçi pazar ekonomisi, bunun içinde sürdürülebilir kalkınmayı bir yerde sağlayacak olan dinamizmini verecek olan pazar ekonomisi, bunlar için uygun ortamın oluşturulması.
- 4- Kamu özel kesiminin işbirliğini güçlendirmek ve yerel girişimciliği desteklemek. Burada da daha çok yerel inisiyatifler yerel hükümünde harekete geçirilmesi.
- 5- Su, toprak ve biyolojik kaynakların verimli ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak. Bu da doğal kaynakların korunması su yönetiminin oluşturulması ve korumak, kullanmak ve dengesinin sağlanması süreci olacak.
- 6- Gıda güvenliği ve güvenilirliğini sağlamak. Bu ise gıda maddelerinin yeterli kalitede ve yeterli miktarda arz edileceğini göstermekte.
- 7- Grupların kalkınmadan yararlanan insanların kaynaklara erişimlerini ve kararlara katılımı kolaylaştırmak.

- 8- Cinsiyet dengeli, toplumsal gelişme sürecini güçlendirmek, bölgenin sosyal yapısı dikkate alınarak, bireysel davranışların iyileştirilmesi anlamını taşıyorlar.
- 9- Amaç yerel inisiyatifler öncülüğünde kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi için insan kaynaklarını geliştirmek. Bu da kamu kuruluşlarının ve yerel yönetimlerin, kesimlerin örgütlü kalkınmada etkin rol alması için kapasitelerinin artırılması anlamını taşıyor.
- 10- Eğitimle ilgili bir amaç örgün ve yaygın eğitim olanaklarını artırmak.
- 11- Sağlıkla ilgili, sağlık standartlarını yükseltmek.
- 12- Kültürel birikimden kalkınma ve toplumsal bütünleşme sürecinden yararlanmak bir başka deyişle bölgenin kültürel birikiminden kalkınmada istifade etmek, değerlendirmek.
- 13- Mekan organizasyonun işlevsel kılınması ve yerleşimlerin büyük yığılmalarına ekonomik toplumsal bir takım faydalar sağlamaktadır. Toplumsal bir faydayı yükseltmek.
- 14- Ağ sistemleri kurmak ve güçlendirmek yoluyla kent işlevsel bütünlüğünü sağlamak, kent ilişkilerinin kalkınmadaki rollerinin belirlenmesi.
- 15- Bir çevre yönetim sistemi oluşturmak, nasıl bir çevre yönetimi sistemi, çevre kalkınmayı bütünleştiren bir çevre yönetim sistemi.
- 16- Tarihi kültür varlıklarının korumak, kurtarmak ve değerlendirmek. Yeni plandan öncelikle beklenenleri şu şekilde özetlemek mümkün. Ekonomik yapıda değişim sürecinin başlaması, bölge toplumunun yaşam kalitesinin yükseltilmesi bölge ile uluslararası ölçekteki değer farklarının azaltılması. Bölge içi ve dışı özel kaynakların katkısının sağlanması, istihdam olanaklarının artması. Daha pek çok beklenti var.

Benim burada sunuşum bitti. Beni sabırla dinlediğiniz için öncelikle teşekkür ediyorum.

Şimdi bir tartışma kısmı olacak. Ama ondan önce iki hususu hatırlatmak ve bu konularda yardımcı olmanızı istiyorum.

Bir tanesi sizlere tek sayfalık form verilmiş olması lazım. Orada üç tane soru var. Bu form bizim için önemli, şimdi doldurulup vererseniz son derece önemli bir yol gösterici olacak. Bize bir yönde yol gösterecek bir form. Orada üç tane soru var. Bir tanesi on altı tane amaçtan sizce en öncelikli gördüğünüz 3 tanesi hangileri. Onları belirtmenizi istirham ediyorum.

Bir başka konu burada yer almayıp da sizin olması gerekir dediğiniz amaçlar var mıdır? Varsa nelerdir?

Size az önce sunmuş olduğum amaçtan asıl bundan şu amaçları o kadar önemli değil, burada olmasa da olabilirdi diyebileceğiniz, varsa onları belirtmenizi istirham ediyorum. Şimdi

tartışma kısmına geçerken bir şey daha söylemek istiyorum. Kayıtlara geçmesi bakımından konuşmacıların öncelikle kendilerini takdim etmelerini rica ediyorum ki kayıtlarda kolaylıkla takip edebilelim. Mikrofon verilecek söz almak isteyenlere özellikle sayın başkan bir şeyler söylemek ister herhalde.

Buyurun Sayın Aslan.

Mehmet ASLAN- (Gaziantep Ticaret Odası Başkanı)

Teşekkür ediyorum, hepinize hoş geldiniz diyorum.

Sayın başkanımızın özel sunumunu hepiniz biliyor. Ben de yararlandım. Tabii çok kapsamlı aslında, 16 hedefin içinde ortaya konulan hedeflerin içinde hepsi büyük bir önem taşıyor Bence bu hedefler hepsi birlikte ve iç içe yürümesi gereken hedefler. Tabii GAP bölgesinde bizim tespitlerimize göre çok ana problemler de var. Bunlardan birisi programda geniş yer alıyor. Bölgedeki eşitsiz kalkınma veya dengesizlik ölçüsü. Bu konunun son derece önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu konuyu biraz açmak istiyorum.

GAP bölgesindeki vilayetlere bakarsanız, gerek ekonomik anlamda, gerek kültürel-sosyal anlamda gelişmişlik açısından hakikaten büyük dengesizlikler var. Aslında Türkiye'nin genelindeki bir problem. Şimdi de kendi bölgemizin içinde yaşanıyor, yani batıdaki gelişmişlik dengesi ile Güneydoğu arasındaki yada Ortadoğu Anadolu ile, Karadeniz arasındaki fark, bir anlamda bizim GAP bölgesindeki vilayetler arasındaki farktan az değil. Gaziantep bölgesinde objektif kriterlere göre en gelişmiş iliz,yani bu yapısına çok koyu bir yaklaşım ama Gaziantep'in içinde de aslında gelişmişlik açısından veya sosyal denge açısından ve gelir dağılımı açısından çok büyük bir dengesizlikler var. Gaziantep bölgesi değerlendirilirken sanayi ve ticarete ulaşılabilir potansiyel açısından değerlendirilir ve Türkiye bir zaman Anadolu tarihinden kalmış, ön ayak olmuş bir pozisyonda bir kent fakat Gaziantep'in de 1990'lı yıllardan sonra aldığı güç oranı Gaziantep'teki gelir oranı fark başına düşen miktar arasında göz önüne alındığında kafalardaki imajı ve Türkiye'de görüldüğü kadar gelişmiş bir şehir olmadığı kendiliğinden ortaya çıkar. Ama Gaziantep'i Adıyaman'la, Şanlıurfa'yla ve Diyarbakır'la kıyas edilirse Gaziantep'in ana meseleleri ortaya çıkar. GAP Master Planı, kalkınma planı ele alınırken gelişmişlik dengesini düzeltmek, yani bir anlamda eşitlik sağlamaya yönelik projeleri düşünürken çok gerçekçi olmak gerek. Türkiye'nin GAP bölgesindeki bütün gayretleri, Gaziantep gibi sanayi şehri yapayım dersiniz eğer eşitlenmeye yönelik başlangıç noktası bu olursa ona göre bir üçüncü müdahavin noktada uğraşsınız Gaziantep'in bu potansiyele ulaşmasındaki temel nedenleri görerek yani hiçbir temel neden oluşmadan bu gelişmişlik sağlanamıyor. Gaziantep'teki eğitim seviyesinin böyle kültürel, ahlak bakımından gelişmiş, çocukları yetiştirmelerini değişik?. Bu konular çok ciddi bir şekilde incelenmesi gerek.

Gaziantep'in geldiği pozisyonlar bir Urfa'yı veya bir Siirt'i veya Diyarbakır'ı bu pozisyona getirmeyi düşünürken bu kriterler açısından bakıldığında getirilip getirilmeyeceğini düşünüyorum.

Yani demek istediğim şu; Bu şehirlerin gelişmeye yönelik özelliklerini irdeleyerek değerlendirmek ve eşitliği bu anlamda bu ciddi incelemeler doğrultusunda bir eşitlik programına yönelmek çok önemli diye düşünüyorum. Somut olarak Gaziantep'te sanayi gelişimini daha ileriye götürmek bu Gaziantep'teki dengesizliği, sosyal adaleti, Gaziantep'in daha da ulaşması gereken potansiyellere doğru Gaziantep'i geliştirmek anlamında olur ama bu arada Urfa'yı, Siirt'i, Diyarbakır'ı ve Şırnak'ı illeri genişüzöl sıralıyorum onların özellikle de bu kriterlere yönelik neleri yaptı, özellikle bir sanayi şehri olabilecek mi? Bir turizm merkezi mi olabilir? Tarımsal merkez, tarımsal sanayi merkezi olabilir mi? Bu kriterlere göre onları da değerlendirmek, onları da bu anlamda bir eşitlemeye doğru yöneltmek politikası zannediyorum ki ,esas anlamda ayağı yere bassın diyorum. Yani biz bugüne kadar bunu hep karşıladık. Bunda hem hiç birimizin suçu yok, hem de hepimizin suçu var. Biz Gaziantep'li olarak devamlı olarak sanayide, ticarete, daha ileriye gitmek üzerinde yoğunlaştık. Ama bölgemizdeki ve civardaki illerde belli bir potansiyele getirmeden bunun mümkün olamayacağı gerçeğine de çok yakın ilgi duyduk. Yani şu aşamadan sonra özellikle GAP bölgesi entegre bir bölge, birbirinden kopmayan, her birisi belirli bir konuda gelişmiş ama bir sepetin içine aldığınız zaman, içinde çürüğü olmayan hepsi sağlam olan ve birlikte bir şey ifade etmeyen bir yaklaşım var. Daha sağlıklı günlere doğru gideceğiz. Bu Türkiye'nin genelinde bölgeler arası bir dengesizliğinde giderilmesinde bir model teşkil edebilir. Bölge bazında esasında bu Türkiye'nin sorunu. Tabii bu anlamda bazen biraz daha haklı olarak sitemkar bir davranış içerisinde de bulunuyoruz. Yani diğer illerin gelişmesi ile Gaziantep'in gelişmesi arasındaki farkı sanki bir suçmuş gibi algılayanlara karşı, bundan da devleti kastediyorum. Ben aşağı yukarı 10 yıla yakındır Gaziantep Ticaret Odası Yönetim Kurulu Başkanım. Gerek Ankara'da gerekse bölgemizde gittiğimiz bütün toplantılarda biraz potansiyel suçluymuşuz veya senin hiçbir şeyi söylemeye hakkın yok, her şeyi halletmişsiniz, daha ne burada konuşuyormuşsunuz gibi bir tavır görüyorum. Buna karşılık yakışanı göstereceğiz. Bu şuna benzer, bir insan çok çalışacak, gecesini gündüzüne katacak, bir şeyler öğretecek, öbürü de çalışmayacak, ben oturduğum yerde bir şeyler olsun diyecek, sonra çok çalışana sen niye böyle bir seviyeye ulaştın gibi bir bakış açısına sahip olacak. Ben bölgedeki insanların çalışmıyor anlamında , suçlamak istemiyorum. Gaziantep'in dışında, GAP bölgesindeki şehirlere baktım. Finansman veya sermaye birikimi sağlamış insanların hepsi oraları terk etmiş. Gelin İstanbul'a gidelim. Diyarbakır, Siirt, Urfa, Mardin'den hakikaten bir sermaye birikimi olalı, insanların % 99'u İstanbul'da, İzmir'de ve Ankara'dadır. Ankara'yı da saymıyorum. Bursa'dadır. Oralara yatırım yapmış, memleketine yönelik bir yatırım duygusunu geliştirmemişler. Gaziantep'te çok farklı. Peki ama insanlar niçin gitmiş. Buna da ayrı bir sebep olarak bakmak lazım. Onları suçlamak olarak da değil ama acaba biz o insanlara o bölgede yatırım yapma veya sanayide olmasa turizm de olur, veya ticarete olur, veya herhangi bir konuda o insanların orada kalmasına yönelik bir alt yapıyı sağlayamamışız diye düşünmemiz lazım. Sadece siz kazandınız gittiniz, başka bir tarafa yatırım yaptınız, biz kazandık kendi memleketimize yatırım yaptık. Bir övünme veya olayı çözümlenme noktasında bir sav olarak ileri sunulması lazım diye düşünüyorum. Gaziantep'te hep bunu söyleriz. Uzun yıllardır İpek yolu üzerindedir. Ermeninin, yahudinin, el sanatlarında uzun süre işlev gören bir bölgededir, ekilebilen arazileri azdır. İklim şartları zordur. Dolayısıyla

bunları bir araya getirdiğinizde bir karakter oluşuyor. Yani hep zora karşı. Bakın anda devletin sadece bir içki fabrikası var. O da çalışır durumda değil, yani ne işçi, ne memur olmaya yönelik bir ortamda olmamış, iyi ki de olmamış. İnsanlar bakmışlar ki biz ekmeğimizi taştan çıkaracağız demişler. Şimdi 5000 tane işletme var. Toplam olarak Türkiye ihracatındaki 3,5 milyar dolarlık Gaziantep kökenli bölümlerinin ihracatı var. Yani bu da % 10'a tekabül eden 100 binin üzerinde çalışan istihdam çalışan insan sayısı var. Beşle çarpın 500.000 kişi sanayiyle istihdam ediliyor.

Gaziantep, kurtuluş savaşında bile bakın açın okuyun gerek Atatürk'ün nutkunu okuyorum, orada da aynı ifadelerle yabancı gözüyle de aynı gerçekler ifade ediliyor. Bir tek Kuvay-i Milliye destek almadık. Elli bin kişilik bir orduya karşın 16.000 nüfus var. Onun 6.bini şehittir, 8 bin yaralı verdi. Bu şartlar içerisinde Kuvay-i Milliye de bir bölük yapsın. Bunlar diğerlerinden çok mu iyi?. Çok mu cesur.? Şu insanların bir ara dünyada büyük bir ekonomik gelişme sağlayıp ta yani insanları komplekse sokup bizde bir şey mi eksik, şartlar bir karakter oluşumu o pozisyonda ben ne olursa olsun ben o işi halledeceğim. Bu bir karakter oluşumu. Gaziantep'de gelişimi güneydoğuya gittikçe bu karakterin oluşumu zayıfladığı insanların kendileri yaratma yerine büyük bir feodal sistemin ardından bir takım kişilere sığınma nasıl olsa ağa bizi besler, nasıl olsa bir tanıdığını koruyacak diye bir ortam bulabiliriz. Karakterin oluşumunu, bu kadar odaklanmanın ana sebebini, programı konuşabiliriz.

Biz GAP bölgesinin kalkınmasına veya eşitlik, iller arasında dengeyi sağlamaya bakarken o ilde yaşayan insanların o bölgede gerek kültürel,sosyal gerekse ekonomik anlamlarda olayın nasıl yaklaşabildiğini gözlemlemeliyiz. Çok uzun yıllarda oluşmuş bu birikimin hangi konulara yöneltilebileceğini, hangi konularda daha sağlıklı bu bilgileri geliştirme gösterebileceği konusunda bu bilgileri çok çeşitli bir incelenmeye ihtiyacı var, yoksa iller arasında dengesizlik giderilmeyecektir.

Bu gelir dağılımı düzelmeyecek, bunu Yavuz Bey'e de, siyasilere söyledim. Biz yıllardır bu bölgede kalkınmayı sağlamak, GAP'ı yalnız enerji programı değil, her türlü kalkınma programı olarak yaklaşıyoruz. Ama bu bölgede insanların ürettiklerini pazarlayacak rahatlıkta ticaret kanallarının açık olduğu kendi kültürel işlevlerinin çok daha geliştirilebileceğini karakter oluşumlarını dışarı açılmaya yönelik yönetmeye, bağlı programları geliştirerek çok ciddi entegre bir şekilde varmamız gerek. Şimdi pazarlama konusunu konuşuk.

Gaziantep Ticaret Odası, Sanayi Odasıyla birlikte geçtiğimiz 4-5 yıl içerisinde yüzlerce ama tam bilmiyorum, Malta Gemisi, ekonomik anlamda güç ifade eden bütün ülkelerin gerek büyük elçilikleri gerekse temsilcilikleriyle haşır neşir olmuştur, ve biz yine onlarca ülkeye en azından 70-80 ülkeye gitmişiz. Üyelerimizi onlarla bağdaştırabilmek için, çok yoğun çalışma programı içerisindeyiz, ama yeterli mi olmuş? Hayır. Diğer illere baktığımız zaman ve buradaki kuramlara baktığımız zaman, ancak biz onları çağırımız, gelin siz de bu işin içerisinde olun dediğimiz zamanlar olmuştur. Bunu çok ciddi söylüyorum,bölgeyi yakından bilenlerde çok iyi bilir. Gazian-

tep Ticaret Odası ve Sanayi Odası işlevi, Gaziantep ekonomisini kalkındırmak, daha sonra bölge, ve Türkiye'yi geliştirmektir.

Gaziantep'te 90'lı yıllardan sonra % 100'e yakın göç yapmışız. 350-400 bin olan nüfusumuz 800 bine, bir milyona katlanmış. Bu gelen insanlar bizim insanımız, terörden kaçmış, başka sebeplerden gelmiş, kapı dışı geri çevirmemişiz. Alt yapı, yol, sağlık, kanalizasyon, eğitim bunları hepsini yapmak mecburiyetinde ve bunlara iş bulma mecburiyetinde kalmış. Bu arada kendimize misyon olarak da biz aynı zamanda bölgenin kalkınmasına da hizmet etmeye çalışalım gibi fahri bir bölge gibi hareket etmişiz.

GAP İdaresi aslında bu çalışmalarını bizimki de dahil olmak üzere bizim yükümüz ne kadarsa bizden o kadar faydalanacak ama diğerlerini de bu şemsiyenin altına alacak bir program yapması gerek.

Biz Şanlıurfa'yı da, Adıyaman'ı da, Kahramanmaraşta çok iyi tanımışız. Eğer o insanların o bölgemizde, o şehirlerde yaşayan insanların biz hep birlikte bir şey yapacağız mantalitesiyle düşünülürse, öyle bir şemsiye ana GAP İdaresi gibi bir ana yönlendiricisinin kontrolünde olabilir. O zaman çok daha sağlıklı, Adıyaman'ı ikna edebilirsiniz. Biz size turizm, doğrultusunda sanayinin geliştirilmesi doğrultusunda öncelik vereceğiz. Bizim şehrimiz böyle kalkınır. Arkadaşlar bakın siz yanlış yapıyorsunuz, siz şu konu da ne alt yapınız var, ne yan sanayiniz var. Veya bunları kurmak, bunları yönlendirmek, dış pazara açılma konusunda alt yapınız eksik dediğimiz andan itibaren sanki İstanbul muşuz gibi biz bir tepki ile karşılaşıyoruz. Ne kadar söylersen bölgenin menfaatine alkışlıyorlar ki bu bölgeden çok sevilen insanlardan birisiyim onu da söyleyeyim. Ama şu enerji desteğinden Antep'de yararlınsın dediğim anda bir dakika dur diyorlar.

Esasında benim sizden ricam bizlerle birlikte düşünceler ışığında ayağı yere basan bölgede ki eşitlikle buradan hareketle Türkiye'de ki eşitliği sağlayabilecek bir yaklaşım çerçevesini çizmeye çalışıyorum.

Teşekkür ederim.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Teşekkür ederiz.

Şimdi söz almak isteyen, tekrar hatırlatayım söz aldığında, Adınız, soyadınız ve görevinizi belirtin.

Mesut NİZİPLİOĞLU- (Gaziantep İl Çevre Müdürü)

Ben de konuya biraz çevre açısından yaklaşmak istiyorum.

Yüzyıllar boyunca yaşadığımız çevre, düşüncesizce kullanılan çevre artık baş kaldırdı. Beni bu şekilde kullanmayın bana da gerekli yardımı yapın diye haykırıyor. GAP bölgesini kapsayan

iller içerisinde çevre konusunda taşra teşkilatları mümkün olduğu kadar kurulabilmiştir. Ancak bölgenin tam özünde bulunan bazı illerimiz var ki örnek olarak Adıyaman bu ilimizde teşkilat olmadığından dolayı çevre değerleri henüz kendisini gösterememektedir. Hatta zaman zaman ulusal basına da yansıyan olumsuzluklar baraj gölünü kirlenmesi hususunda özellikle bize kadar da yansımaktadır. Bu bağlamda çevreyi de bir bütün olarak düşünürsek yani doğusu, batısı, kuzeyi, güneyi Tuna nehrine akıtılan bir zehirli maddenin olumsuzluklarını nasıl Karadeniz’de yaşatabiliyorsak, Adıyaman ilindeki baraj gölüne karışan olumsuzluklardan başlayarak, Birecik barajında görmemiz mümkündür.

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığımız çevre olarak girişimlerini beklemekteyiz. Yüzyıl boyunca elimizde bulunmayan topraklar aç ve susuz bırakıldı. GAP’ın devreye girmesi ile, barajlarımızın yapılması ile bu aç ve susuz olan topraklarımız birden bire geniş gıdaya suya kavuşacaklardır. Bölge insanımızın ve toprağımızın gerek erozyonla, gerek aşırı gıdalarla anormal derece tüketilmemesi ve verimsiz hale gelmemesi açısından bölge insanımızın bu hususta bilinçlendirilmesi zaten buna da gördük tarımsal alanlar başlığı altında ki bölümde. Daha da bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Yine Gaziantep’te orman ve bölgeyi iyi tanımam anlamıyla az önce sayın başkanında belli konulara değindi çok teknik özel konulardı. Özellikle bölge insanın mali açıdan istihdam edilmesi ve kalkındırılması önem arz etmektedir. GAP bölgesini kapsayan illere 1990 yılından önce baktığımız zaman cıvıl cıvıl ticareti ile, karayollarından geçen vızır vızır araçlara ile neredeyse Şanlıurfa ile Gaziantep arasını üç saatte geliyorduk. Ama şimdi bir buçuk saatte Şanlıurfa ile Gaziantep’e gidebilmekteyiz. Neden karayollarında araç kalmadı da ondan. Bu bakımdan özellikle ambargolar konusunda sınırlarımız açılarak insanların yeniden bu ticari kaynağı elde etmeleri ve istihdam edilmeleri bu kalkınmada önemli rol oynayacak kanaatindeyim. Kalkınma İdaresi Başkanlığımızın bu hususta da bölge insanlarına yardımcı olması amacıyla katkılarını bekliyoruz.

Teşekkür ederim.

Zihni KEPKEP- (Gaziantep Ziraat Odası Genel Sekreteri)

GAP bölgesi kalkınma planı vizyon, amaç, hedef ve politikaları taslak metnini tamamını ile okudum ve inceledim. Bu konuda GAP İdaresine teşekkürlerimi iletmek istiyorum. Şöyle ki katılımcılığı sağlama iddiası ile yaptığınız birinci toplantı da belirttiğimiz tüm konular, rapor olarak verdiğimiz görüşlerimiz büyük oranda bu taslakta yer almaktadır. Ancak bir nokta var ki çok önemli bu metnin iddiası, devletin mevcut yasal düzenlemesi içerisinde var, kanun olarak var, yönetmelik olarak var dolayısı ile uyulması gereken emir olarak var. Ama maalesef yıllardır bir çoğuna Gaziantep’te dahil uyulmadan bizzat devleti yönetenlerde dahil iterek bu güne gelmiştir. Şimdi bir soru sormak istiyorum.

GAP idaresini devletteki GAP illerinde ki koordinatörlük görevi devam ediyor mu acaba.?. Bunun cevabını alabilir miyim mümkünse. Yavuz Ege.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Şu anda devam ediyor.

Zihni KEPKEP- (Gaziantep Ziraat Odası Genel Sekreteri)

Bizim sizden beklediğimiz çok şey var. Diyebilirim ki bu bölgenin devlet adına temsilcisisiniz Bölgenin koordinatör olarak sorunlarını iletceği bir merkeze ihtiyacı var. Sorunlarımız ilettiğimiz devlet kuruluşlarının tamamından siyasi etkinlik dolayısı ile uluslararası anlaşmalarda bile derj edilenleri bırakın Türkiye’de ki kanunları uluslararası anlaşmalarda bile derj edilenlerin tersine uygulamalar yapmaktadır. Bu metinde bunlardan bir kısmını Antep’de yaşadıklarımızın bir kısmını da siz bu metne taslak metne yazmış durumdasınız. Örneğin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf tarım alanlarının başka amaçlara kullanılmamasıdır. Çevrenin kirletilmemesi yer altı statik su seviyesinin kullanılamaz hale getirilmemesi gibi. Bunu bahsettikten sonra bu taslak metne tekrar teşekkür etmek istiyorum. Çünkü olması icap eden her konu var bu taslakta, aynen uygulanması kaydıyla. Ve tersine bir uygulama olduğu takdirde bunun gereğinin yapılması şartıyla.

Sayın başkanım bölgemizde ekonomik kalkınmanın bir tek yolu vardır. Bu bölgede yaşayan insanların ekonomik kalkınmasından bahsediyorsa, var olan doğal zenginliklerimizin ekonomik zenginliğe dönüştürülmesidir. Başka türlü hiçbir çaba sizin yapacağınız projelerin gerek devlet bütçesinden, gerek şu veya bu şekilde, dış kaynaklı finans teminleri, o paralı harcadıktan sonra nasıl olsa yapılabilecek işin, uygulamanın, üretimin dışında hiçbir işe yaramayacaktır.

Benim inancım budur ama eğer var olan doğal zenginliklerimizi ekonomik zenginliğe dönüştürülme gayreti gösterilir ise bu bölge sadece kendi bölgesini değil Türkiye’nin kaderini değiştirecek kapasiteye sahiptir. Çünkü dünyada bile emsaline az rastlanır coğrafi ve iklim şartlarına sahiptir. Üzerinde bulunduğu emeller dolayısı dünyanın çok az yerinde bölgemizde ki her yerde tarım ürünü yetiştirilebilir. Doğal zenginliğimiz ise bu bölgede topraktır, sudur, güneştir.

GAP’ta su ile buluşturacağımız toprak bugüne kadar sulu tarım yüzü görmemiştir. Ve kitapların bahsettiği, ilmin bahsettiği özellik içerisinde 32 yıl süre ile çok üst düzeyde verimi olan bir toprak yapısına sahiptir. Ancak bir şartla su ile bulunduğu andan itibaren drenaj kanallarının hazır olması şartıyla. Yapılan sulama alanlarının drenaj kanallarının temin edilmediği için bu toprakların büyük bir kısmı çoraklaşmıştır. Biz raporumuzda da belirttiğimiz ki toplandı da ve size takdim ettik. Drenaj kanalı yapılmamış tarım alanı birimlerine kanalet yapılmış olsa bile sulanmaması gerekir. Doğal zenginliğimizin ekonomik zenginliğe dönüştürülmesi, sadece bizim tüketim alışkanlıklarımıza uygun tarım ürünü işlemekle mümkün değildir. Çünkü dünya bizim üretim formatlarımıza değişik tarım ürünleri tüketmektedir. Yaş olarak veya kuru olarak çok büyük

ihraç kabiliyetimiz yoktur. Bu arada bir şeyi belirtmek istiyorum. GAP bütünündeki ihraç ürünlerimizi ihraç mecburiyetimiz vardır, gerek naturel olarak gerekse sanayi anlamında işlenmiş olarak. Nedeni GAP olmadan da zaten Türkiye kendine yeterli ve bazı kalemlerde ihracat yapabilen bir ülkedir. GAP'ta ki ilave potansiyelle birlikte mutlaka ihraç ihtiyacımız vardır aksi takdirde GAP'ta tarımdan kaçış başlar. Sayın GAP bunun yolu çok basittir ve bunun gururu da size aittir. Neden diyeceksiniz devlette bunu becererek başka organizasyon olduğunu zannetmiyorum. Bir proje bürosu kurmak ihtiyacı vardır sadece bu amaca hizmet edecek bir proje bürosu kurmak ihtiyacı vardır. Daha önce TÜBİTAK Marmara araştırma grubu aynı etap da dört projeyi başarı ile gerçekleştirmiştir, Ege bölgesinde İzmir Atatürk Organize Sanayindeki su staj Kemalpaşa Gabari firmaları gibi firmalar bu projelerden faydalanarak, tarım ürünlerini araştırma grubunun TÜBİTAK'ın vermiş olduğu projeler dahilinde tüketim alışkanlıklarına uygun formatta ürettikleri tarım ürünü hammaddelerini, sanayi hammaddelerini çok büyük oranda ihraç ederek Ege bölgesine büyük katkıda bulunmuşlardır. GAP bölgesinde dünyada eşine az rastlanır efsapta zirai ürün olarak ürün üretmek mümkündür. Ama bunu hazırlamayı bizim bölgemizin bildiği sadece kendi ülkemizin hatta kendi şehrimizin tüketim alışkanlıklarına uygun şeklidir. Gaziantep, Kahramanmaraş illeri geçtiğimiz dönemlerde bunu yaşamıştır. Örnekle vermek istiyorum, bir yaygın basın baş yazarı Meksika'da biberde bir hastalık çıktığı zaman hemen bunu Antep biberi, Kahramanmaraş biberi, Urfa biberi altın olacak. Meksika'dan sonra çıktığı Güney Amerika ülkelerinde hastalık çıktı, Amerika Birleşik Devletlerinin biber ihtiyacını Türkiye karşılayacaktır. Burada İslahiye bölgesi mikro kliması dolayısı ile Kahramanmaraş biberine çok daha uygun bir bölge Kahramanmaraş'tan da uygun bir bölge. Ve çok yüksek verim alınacak biber üretiliyor halen. Bu olayı yayılmasından sonra bölge üreticileri bibere hücum etmişlerdir. Ama mahsul satış arz ettiği zaman değerinin yarısına satılıyor. Sebep: Türkiye'nin ürettiği ve kendi tüketim alışkanlıklarımıza uygun kuru biberi belli, bunun dışında da bir üretim şeklimiz yoktur. Ve satamadık Amerika'ya biz yoğurt bile satamadık. Ama aynı biberi Amerika Birleşik Devletlerinin çeşitli eyaletlerinde ki tüketim alışkanlıklarına uygun format, uygun ambalajla üretilip satma eyleminde bulunsaydık, belki daha biber ihtiyacımız olacaktı ve Antep bölgesi daha büyük biber satışı ile aynı şekilde biber isteyen sanayi tesisleri ile dolu olacaktı. Nedir Amerika'da ki tüketim alışkanlığı bunların bir kısmı sürül formdadır, bir kısmı pasta şeklindedir, bir kısmı salça şeklindedir, bir kısmı sıvı şeklindedir ve ambalajları değişik gramajlarda, tüplerle, büyük kapaklı ambalajlarla veya plastik ambalajlarla gibi değişik ambalajlarla marketlerde satılmaktadır. Bunun Yunanistan yapıp göndermektedir hatta Suriye yapıp göndermektedir. Örneğin kurup ekşisini daha ambargo durumu yokken Amerika Birleşik Devletlerinin kurup ekşisini şişeleyip gazoz şişesi gibi şişelerde Amerika'ya ihraç etmişlerdir. Bizim bütün tarım ürünlerimizde, Polonya'nın tüketim alışkanlıklarına uygun Amerika Birleşik Devletlerinin tüketim alışkanlıklarına, ama İspanya'nın, ama Çin'in bu dünya ülkelerinde ki tarım ürünlerinin tazesi bittikten sonra, sanayi anlamında üretilmiş tüketim alışkanlıklarını tespit bürosu ihtiyacı vardır.

TÜBİTAK Marmara araştırma grubunun dört projede yaptığını GAP bölgesine takdim edip, özel teşebbüsün, sanayicilerimizin kullanımına arz edecek, onlara bilgilendirme toplantıları ya-

parak projeler temin ederek, hazır hale getirecek ve ilgili hedef ülkelerine irtibat haline geçilecek, çalışma bürolarına ihtiyaç vardır.

Biz bu doğal zenginliğimiz toprak, su, güneş zenginliğimizi dünyada çok az eşine az rastlanır bu özelliğimizi, GAP bölgesinde ekonomik zenginliğe dönüştüremez isek, tarım mahsullerinin sanayisini herhangi bir bozulmaya tarım ürünün bozulmasına fırsat vermeden gerçekleştirip ilgili ülkelerin dünya insanların emrine hazır hale getirmez isek, GAP'ta ne zirai anlamda, ne sanayi anlamında bir başarı elde edeceğimizi zannetmiyorum. Bunu ayrıca yeniden rapor halinde Gaziantep Ziraat Odası olarak size takdim edeceğim. Başka konularda var ama şu anda önemli olanı arz etmeye çalıştım.

Bir iki konu daha var eğer müsaade ederseniz onları da anlatacağım.

Bölgemiz sadece Gaziantep değil Adıyaman, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Batman, Siirt ve Diyarbakır'a kadar uzanan bölümde bağcılık için dünyanın en verimli toprakları arasında bulunan topraklar. Artı Güney Doğu Torosların oluşturduğu bu bölgeye özel oluşturduğu mikro klima dolayısı ile Akdeniz iklimi ile Kara ikliminin iki elin parmaklarının iç içe girişi gibi yan yana ve iç içe bulunması dolayısı ile bağcılık istisnai bir coğrafyadır, sulu alana ihtiyacı yoktur çünkü üst derecede ki toprağın altında sökme kireç taşları onun altında da çatlaklı kalker kaya bulunması dolayısı ile sulu gibi, sulanmış tarım arazisi gibi mahsul verecek, netice verecek bir toprak yapısına sahiptir. Yani kireç taşı ve çatlaklı kalker kayalarının arasına giren rutubeti kaybetmeyen bu ana malzeme dolayısı ile sürekli en sıcak şartlarda bile, en kuru şartlarda bile sulu olarak devam eder. Ve bunun için asırlardır bağcılık bir numaradır çocukluğum da hatta gençliğimde Gaziantep'in dağ başlarında bile bağcılık yapılabilir durumdadır. Bu özel konumu dolayısıyla verim alıyor insanlar. Ve Doğu Anadolu bölgesinin kışlık gıda ihtiyacını kuru olarak, pekmez olarak, tarhana olarak bu bölge karşıladı. Kamyon kamyon bu bölgede bütün ürünleri ile, blok sanayileri ile şu anda bu yok oldu. 70-80 bin bağ olan Gaziantep'in kenarında şu an 15 milyon civarında bağ oluşmuştur. Bu giderek artacaktır hiç olmazsa 50 bin direğe ulaşacaktır. Bu eski 70-80 bağ olan alanı çok büyük bir kısmını başka bir amaçla kullanılmadığı için tarımsal faaliyet dışı yağmur ve erozyon dışı açıkta bulunmaktadır. Tapuları da mal sahipleri üzerindedir. İhtiyacı acı fideyi diktikten sonra 4 yıl sonra aşılacak aşılardan 2 yıl sonra eline alacaktır. Mahsul geçecek ticari anlamda zirai anlamda 6 yıllık bu zamana emek verip mahsul almadan dayanacak gücü yoktur. Bunun bir faturasına bağlanarak Gaziantep'te sadece GAP bölgesinde bağcılık geliştirilmesi için çaba harcanmasına büyük önem duyulmaktadır. Uzun uzun anlatmamın sebebi, bu konu bölgemiz açısından sadece Gaziantep değil bölgemiz açısından çok büyük bir öneme haiz, sulanamayan tarımsal faaliyet dışı bırakılan, Devletin temalarının çok büyük paralar harcayarak önlemeye çalıştığı erozyonun, mal sahipleri tarafından hem ekonomik değer üretip hem de erozyonu önleyebileceği bir özellik arz etmesi dolayısı ile uzun uzun anlatma ihtiyacı duydum kusura bakmayın. Şimdi Gaziantep'te bu üzümü ne yapacağız biz söyledik Şanlıurfa'da ne yapacağız bunun tek çaresi etil alkol üretmek, üzüm bildiğiniz sadece içkide kullanılmaz. Sağlık hizmetlerinde ilaç sanayinde hatta bir çok kumaş sanayinde kullanılan bu olay bir

çok sanayinin ana girdi maddelerinden birisidir. Bundan önce ki GAP idaresine takdim ettiğim Gaziantep Ziraat Odası raporunda bu konuyu belirtmiştim. Gaziantep tekel iç fabrikasının iki defa bazı büyük insanlarımız tarafından kapatılmaya çalışıldığını çeşitli nedenlerle rahatsız edici olmasın diye kapatıldı.. Buraların kapatılmasını gene çok büyük çabalarla sağ olsun gene başka büyüklerimiz önlediler. Ama bugün yine yeniden kapatılmaya mahkum haldedir. Bu tekel içki fabrikasının bir an önce yeterli kapasitede kurulması gerekir. Etil alkol üretimi sadece Türkiye’de değil dünya ülkelerinin % 80-85’inde Hollanda dahil örnek olarak Danimarka dahil, Almanya dahil devletin tekelindedir. Ticareti başkasına yansıtmazlar, Türkiye’de şeker anonim şirketi rapor oluşturur ama tekel idaresine teslim etmek mecburiyetindedir. Yani tekel idaresinin amacına uygun, bölgeye uygun, kapasitemize uygun etrafta, büyüklükte, çaplıkta bu yeni tekel içki fabrikası kurulmaması halinde yeniden dünyanın en ideal bağcılık alanına sahip bölgenin imajı da bitecektir. Bu şarap üretme ile, sirke üretme ile bitecek bir kapasite değildir. Bunu tekel idaresine yazdım bana da bir cevap gönderdiler ben yazımda demiştim ki Türkiye 7-7.5 milyon litre yılda Türkiye dışında ki ülkelere etil alkol ithal etmektedir. Tekel idaresinin size ve bize vermiş olduğu cevap da Türkiye Tekel İdaresi etil alkol ithal etmemektedir. Doğru söylüyor çünkü kendi ihtiyacına yeterli etil alkolü üretiyor. Ama Türkiye’de ki tekel idaresi dışındaki etil alkol ihtiyacının tamamı ithal edilmektedir. Bunu anlamak için Merkez Bankasının gümrük ödeme listesinden etil alkol biri isterseniz. Maalesef 2000 yoktur 1999’un sonuna kadar veya gümrük idaresinden etil alkol gümrük giriş ve listelerini isterseniz 99’un 7.5 milyon litreden fazla olduğunu tespit etme imkanına sahip olacaksınız. Bunu şunun için arz etmek istiyorum. eğer mümkünse özele devretsinler imkan versinler etil alkol imalatını elbet bunu bulup üretecek gene devlet laboratuvarlarından her üretimden numune alarak kontrolunu yapsın devlet kontrol mekanizmasını görevini görsün bunu yapsın çünkü sağlığa çok ilgili bir konudur. Veya ben yapacağım diyorsa Gaziantep’te lütfen Gaziantep’in ihtiyacı olan çapta tekel içki fabrikasının bir önce programlı olarak bir an önce yapımına başlasınlar. Eğer çok sıkmadıysam, müsaade ederseniz bir konum kaldı onu arz etmek istiyorum.

Sayın başkanım bir çok GAP idaresi çalışanını çok büyük emeklerle, çok vasıflı yöntemlerle TURGAP projesini gerçekleştirdiğini sizlerde biliyorsunuz. TURGAP projesinin ana kabullenmelerinde eksiklikler vardır. Dış görüntü veya dış ilişkilerdeki bir takım incelikler nedeni ile GAP idaresi olarak belki değişimini söyleyemeyebilirsiniz. Avrupa birliği ile yapılan anlaşmalar dolayısı ile belki bazı konularda çok fazla radikal olma imkanımız olmayabilir devlet idaresi olarak. Ancak GAP bölgesinin mutlaka çok etkin ve iddialı ürün deseni çalışmasına ihtiyacı vardır. Bu ürün deseni çalışması boyutu içerisinde Karadağ Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler fıstıkta dış satımımızı bitirdiler. Şimdi de mercimekte dış satımımız bitirmeye çalışıyorlar. Bundan 30-35 yıl önce bir tek kırmızı mercimek bitkisine sahip olmayan Kanada bugün rekor üretime geçmiştir. Amerika Birleşik Devletleri’de önümüzde ki yıl bunu rakamlarla isteyeceğiz ikinci sıraya yerleşiyor ve bölgemizde Türkiye’nin kırmızı mercimek sattığı ülkelerle şimdiden irtibat içerisinde girmeye başlamıştır. Gemilerin içinde kırmızı mercimeği sıprıtual hale getiriyorlar. Hedef, ülkenin isteğini ambalajlayarak gemi içerisine yükleyip gidiyorlar. Pirince % 30 beyanname

zerindeki değerinden üretici birliği olmak şartıyla % 30 devlet desteği veriyor. Yani bizim piriç üreticimiz 1 dolara 30 sente satarsa Amerika Birleşik Devletlerinin reticisi 1 dolara satarsa iki üretici de aynı parayı elde etmiş olurlar. Bu şartlarda rekabet şansımız kalmayınca da piriç üretimimiz sifıra inmiş oluyor. şimdi giderek biteceğiz eğer bu ürün deseninin yapılarak ürün bazında dünyadan bilgiler alınarak hangi bölgede hangi ürünün desteklenmesine karar veren bir büro oluşturamaz isek giderek biteceğiz. Biz buradan diyoruz ki Türkiye'nin diğer blęeleri ile uyum içerisinde olacak. Dünya pazarları ile dünyanın diğer ülkeleri ile sıkıntı yaratmayacak ürün deseni oluşturmayı hedef alıyoruz. Biz alıyoruz da onlar almıyor ve buz eriyoruz. Daha fazla sizi rahatsız edip zamanınız almayayım anlatacak çok konu var ancak bunu geçen seferki gibi bir rapor halinde takdim etmek üzere.

Teşekkür ediyorum.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Blęesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Teşekkür ediyoruz, raporunuzu da bekliyoruz. Buyurun efendim.

İsmail KORKMAZ- (Vali Yardımcısı)

Bence önemli konulardan biri eğitimin ön planda tutulması gerekir bir de mevzuatın bu işmalarımıza engel teşkil etmediğinin gözden geçirilmesi, mevzuat yönünden de gerekli çalışmaların yapılması kanaatindeyim.

Diğer konum ekonomik olaylarda şeffaflığın alabildiğine vatandaşın hizmetine sunulması gerekir. Ekonomik olaylarda vatandaş ödediği vergilerle ne yapılıp, ne yapılmadığını bilmek durumundadır. Kalkınmaya böylelikle daha gönülden katılacağına inanıyorum.

Saygılar sunarım.

Teşekkür ederim.

Ali İhsan SOFUOğLU- (Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri)

Yapılan blęe kalkınma plan çalışmalarında bana göre en önemli ilkelerin başında katılımcılık ve demokratikleşme geliyor. Tabi diğer ilkelerde önemli ancak blęenin bulunduğu pozisyon açısından bence önemli olduğunu düşünüyorum. Katılımcılık ve demokratikleşme denince aklıma mutlaka yerel yönetimler gelmesi gerekir. Başta belediyelerdir 9. İli kapsayan bizim GAP blęesi içerisinde ki belediyelerin durumunun aşağı yukarı ne olduğunu hep birlikte görmekteyiz. Çünkü bizde bunu yakinen izliyoruz. Halen Türkiye Büyük Millet Meclisinde bekleyen yerel yönetimler yasası yine maddi sıkıntı içerisinde bulunan belediyeler var. Bunun için acaba GAP blęesi içerisinde bulunan belediyelerle ilgili yeni bir yasal düzenlemeyi getirip maddi olanaklar artırılabilir mi.? Yine bu amaçlara geldiğinde altıncı maddede gıda güvenliği ve güvenilirliği gibi bir amaç bulunuyor.

Burada hemen şu aksaklığı gördüğüm, eklemek istiyorum. Mesela gıda denildi mi daha önce yerel yönetimler gibi belediyeler gibi bir yasa ile veya kanun hükmünde kararname ile bu vilayet temsilcisine verildi ancak bunun yeterli miktarda yapılmadığını söyleyebilirim. Bu nedenle bu yasal düzenlemenin yine on beşinci maddede çevre düzenliği konusunda işte su seviyelerinin alt yapı alanlarının, yer altı su seviyelerinin muhafaza edilmesi, atık su tesislerinin yapılması gibi konularda da yeniden yasal düzenleme getirilip bunların uygulanabilir hale getirilmesi düşüncesi içersindeyim. Bahsettim gibi mutlaka bunların yerel yönetimlere tekrar verilmesi gerekir ve sorumlu bir tek kurum olmalıdır. Şu anda tüm Türkiye’de diğer belediyece arkadaşlarımla görüştüğümde bu karmaşayı hep birlikte yaşıyoruz. Belediyelerin yapması gereken on beşinci maddeden bahsedeceğim çevre güvenliği için adı pis su temizleme tesisleri, katı atık veya da sıvı atık temizleme tesisleri bugün büyük paralara mal olur. Mesela bizim bitirdiğimiz ama henüz açamadığımız pis su arıtma tesisinin bize maliyeti 54 milyon dolardır. Bu dış kaynakla temin edilmiştir, ancak bunun yanında Gaziantep su meselesi vardır bunun yatırımı 200 milyon dolar kadardır. Bunun 160 milyon doları şu anda yatırılmıştır ancak 40 milyon dolarlık kredi temin edilemediği için Gaziantep’te bir gün su vardır.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Pardon bir ekleme yapmak istiyorum.

Dış kaynak bulundu ama hazine garanti vermiyor.

Ali İhsan SOFUOĞLU- (Büyük Şehir Belediyesi Genel Sekreteri)

Efendim, ben her şeye rağmen yapmış olduğunuz çalışma için teşekkür ederim.

Bizleri çağırdığınız gururlandırdınız saygılar sunarım.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Teşekkür ederim.

Şemsettin Can KAYA- (II Turizm Müdür Yardımcısı)

Gaziantep, potansiyel açısından gerek turizm, gerek kültür açısından değerlendirilmesi gereken önemli bir yerdir. Bölgede yeterli kaynak sağlanamamasından olsa gerek yatırımlara çok fazla kaynak ayrıldığını düşünemiyorum yani gördüklerimi söylüyorum. Şimdi geçmişte 1-2 sene öncesine kadar Gaziantep’ in tanıtımlarını kültür olarak, tarih olarak elimizden gelen imkanları ortaya koyduk ve büyük ilerlemeler olduğu kanaatindeyim.

Gaziantep potansiyeli itibariyle gerek turizm gerekse kültürel açılarından değerlendirilmesi gereken önemli bir ilimiz. Bölgeden yeterli kaynak sağlamak amacıyla, bu tür yatırımlara çok fazla dayanamayacağımızı düşünmüyorum. Bir-iki sene öncesine kadar Gaziantep’in tanıtımlarını

müdürlük olarak, valilik olarak elimizden gelen imkanlarla ortaya koyduk. Ancak ortaya çıkan Zeugma antik kentinin Amerika da, Avrupa da bulunan basın organlarında gündeme gelmesiyle birlikte buraya adeta dışarıdan bir yabancı akımı oluştu. Gaziantep’inde bölgede tanınması açısından da çok önemli katkılar sağladı.

GAP İdaresine burada teşekkür ediyorum, çünkü burada DSI ’nin yapmış olduğu çalışmalar sonucunda yapılan barajlarla burada bulunan antik kentin su altında kalacağı şeklindeki antik propagandalarda reklamın iyisi, kötüsü olmaz anlamında söylüyorum. Şimdi bunların gerekli şekilde değerlendirerek GAP İdaremizinde tanıtımla ilgili konularda gerekli çalışmaları yapmasını diliyorum.

Bir serzenişte bulunmak istiyorum. Kusura bakmayın. Özur dileyerek daha önceki bazı çalışmalarda da bilgi olarak bulunduğum toplantılar oldu. Yapılan çalışmalarda gördüğüm şey şu: Söylediğim sözlerin yanlış anlaşılmasını istiyorum. Daha doğrusu, afaki bazı yaklaşımları gördüm. Mesela Bilecik Barajı ile ilgili bir çalışma vardı. Bir Proje çalışması yapıldı. Bölgede gerek kültürel turizmle ilgili bazı ifadeler geçiyordu. Fakat ifadeler genel olarak yanlıştı. Yani yerinde gerekli tespit çalışması yapılmamış. İlgili insanlara veya uzmanlara konuyla ilgili bir şey sorulmamış. Kısacası yeterli çalışma olmadığı için afaki ifadelerle bunu geçirmiş vaziyetteydi. Bunu ilettik, değerlendirmenin yapıp yapılmadığı hususunda herhangi bir bilgin yoktur. Burada da aynı şeyi görüyorum.

Bu amaçlardan 16’cısı olan tarihi ve kültürel varlıklarımızı korumaya, kurtarılabilecek ve değerlendirilecek diye söylüyor. Bunun hedefler bölümünde de bölge tarihsel ve kültürel varlıklarının envanteri çıkartılacak. Benim anlayabildiğim kadarıyla burada bir çalışmanın yapılmasının başlanmasıyla birlikte bölgede o envanter çalışmalarını daha önceden yapıp, nerede tarihi eser ve kültürel değerler var olduğunu kesin olarak bilinmesi ve çalışmalara ondan sonra başlanması gerekirdi. Yani işe başlayıp arkasından envanter çıkarmak kanaatime göre doğru yaklaşım tarzı değildir. Bunların dikkate alınması gerektiği kanaatindeyim.

Bazı tespitler yapmaya çalıştım. Mesela GAP Gidem gibi bir kuruluş kuruldu Amerika Birleşik Devletleri GAP’tan önce buraya bir büro kurdu. Yani ben dilerdim ki GAP İdaresi Avrupa Birleşik Devletlerinden daha önce davranıp bize gerekli çalışmalar yapmak üzere bu altyapıyı oluşturması gerekiyordu. Gaziantep zaten alt yapısı itibariyle bölgenin en gelişmiş ili. Fakat görebildiğim kadarıyla bizim tabii irtibatlarımız oluyor. Yerli, yabancı insanlar dernek, yayım bakımından destek vermeye çalışıyoruz. Bizde GAP GIDEM’in bu konuda yeterince desteklenmediği kanaati oluştu. Onlarla kurduğumuz irtibatlar sonunda bunlarında mutlaka sağlanması gerektiği kanaatindeyim. Daha söyleyecek şeylerimiz var ama zaman dar olduğu için geri kalanının ilerideki toplantılarda ifade etmeye çalışacağım.

Teşekkür ediyorum.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Teşekkür ediyorum. Buyurun.

Mehmet Şahin- (Tarım İl Müdürlüğü, Bitki Koruma Şube Müdürü)

Ben, kırmızı biber ile ilgili konuşmalara bir katkıda bulunmak istiyorum. Gaziantep, üretiminde adı Kahramanmaraş biberi ama, Antep hammadde üretimi olarak Kahramanmaraş'ın iki-üç misli üretiyor. O da yarı mamul maddeye dönüştüğü zaman bu Kahramanmaraş'a gidiyor. Antep'de çok sevindirici bir olay, şu anda sanayicilerimiz, Nur dağında, İsrail'de kırmızı biberi yaş olaraktan kurutup ve bunu dış pazarlara satma açısından, afra toksinsiz biber üretimi, yani biberde en büyük problem, dış markette en büyük problem, afra toksin. Şimdi, afra toksinsiz biber ürettiğiniz zaman dış pazara gitmemesi diye bir problem yok. Şu anda Antep'de, İsrail'de bir, Nur Dağı'nda bir, Urfa'da olmak üzere üç tane fabrika yaş kırmızı biberi alan işyeri, bunu pazarlama şeklinde çalışmaları var. Sanayiciler fizibilite yaparlarsa, Antep biberinin, Kahramanmaraş biberi değil de Kahramanmaraş biberi olarak dünya piyasalarına girmek her zaman için mümkündür çünkü örneği var. Nurfot geçen gün ürettiği mamulün tamamını yurt dışına satmış durumdadır.

Şemsettin Can KAYA- (İl Turizm Müdür Yardımcısı)

Sayın müdürüm bir şey söyleyebilir miyim? Şimdi tespitiniz mutlaka doğru da, yalnız sayın Kepket'e katılıyorum. Biberimizi üretiyor ve satıyoruz.

Sayın Kepket dedi ki, hedef ülkedeki tüketim alışkanlıklarına yönelik biberi değerlendirme pozisyonu bizi çok daha ileri götürür. Yani bir dolara biberin kilosunu satıyorsanız, rakamı atıyorum, belki bunu tüpe koyarsanız veya sıvı haline getirirseniz beş dolara satacaksınız. O zaman sanayiciyi, bu konuda yardıma yöneltme konusunda çok cazibeli bir ortam yaratırsınız. Yani ikimizin sözlerini birleştirmek amacıyla söylüyorum. Üreten, öğüten ve satan dış pazar sıkıntısı yok zihniyeti var. Yani tahmin ediyorum sayın Kepket'de onu kastetti. Bu doğrultuda Ticaret Odası olarak beraber çalışmaya hazırız

Zihni KEPKEP- (Gaziantep Ziraat Odası Genel Sekreteri)

Sayın başkanım daha önceki konuşmamda da arz etmişim, GAP İdaresi olarak, daha önce Marmara ve Ege bölgesindeki sanayicilere kullanımlarına sundukları, dört adet TÜBİTAK Marmara Araştırma Grubu'nun yapmış olduğu çalışmalara harikalar yaratmış olduğundan, ben çok büyük potansiyel elde edilmiş olduğunu söylemişim. GAP İdaresi olarak TÜBİTAK ile irtibat içerisinde, o dört projenin belki bizim bölgemizde dört yüz tane proje üretebilecek kapasiteye ulaşılacağına inanıyorum. Her ürün bazında en az üç-dört çeşit dünyada değişik kullanım şekli, değişik hazırlama formatları ve ambalaj şekli ile çok değişik üretimlerin sinai planlamada tesis edilebileceği açıktır. Eğer o dört projedeki özellik içerisinde, o prosedür ile bizim bölgemizdeki ürünlerimizi dünya insanlarına dönük bir proje haline getirebilir, aynısını bu bölgede tekrarlayabilir-

se TÜBİTAK Araştırma Grubu veya eşdeğer başka gruplar, ben inanıyorum ki GAP Bölgesi'nde ürün deseni çalışması da, rekorte tespitine göre ürün deseni tesisi de çok daha rahat ve üreticilerin satacakları adreslerin de çok daha belirgin hale geleceği açıktır. Benim söylediğim konu birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf tarım arazileri ile ilgili idi. Sayın vali yardımcımız bunu başka şekilde anlamış olabilirler.

Teşekkür ediyorum.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Söz isteyen başka katılımcı var mı efendim? Sanıyorum tartışma bölümünün sonuna geldik. Bizim ekipten arkadaşların, söyleyecekleri bir şeyler vardır.

Mehmet POLAT- (İktisadi Planlama Ve Finans Modelleri Grup Yöneticisi)

Ben tüm katılımcı arkadaşlara teşekkür etmek istiyorum. Çünkü ben projeye sonradan dahil oldum, çalışmalar bize iletildi. Bu konuşmaları değerlendirdik ve mümkün olduğu kadar göz önüne almaya çalıştık. Tabi eksiklerimiz olacaktır, yanlışlarımız olacaktır. Bunların düzeltilmesi de ortak tartışmalarla ortaya çıkacaktır diye düşünüyorum Ben burada bir taraftan da çok şey öğreniyorum. Özellikle sayın başkan Mehmet ASLAN konuşurken bizleri bir taraftan da eğitiyor Onun için özellikle teşekkür ediyorum.

Anlatılan bazı şeyler tabi biraz üstü kapalı oldu, özellikle bu elimizdeki dokümanın 13. maddesi Sayın başkanın dediklerini içeriyor. Bölgenin mekansal yapısının, yerleşmelerin kurumsal avantajları ve birikimleri değerlendirilerek, bunlardan ekonomik çıkarımlar elde edilmek üzere yönlendirilmesi öngörülmüştür. Burada aslında kastettiğimiz birikimlerin öne alınması. Özel konuşmalarımızda da söyledim, tabi bu bölgede Antep'in olması bu programın, bu planın başarısı için gerçekten bir nimet. Çünkü biz kuracağımız ekonometrik modelde de açık. Modelde de bazı yeni şeyleri denemek istiyoruz. Bu deneyeceğimiz yeni şeyler arasında normal bir üretim fonksiyonunda bildiğiniz gibi bir emek girdisi, bir sermaye girdisi var. Biz bu çalışmada, bu değişkenlere bir de toplam faktör verimliliği değişkeni eklemeyi düşünüyoruz. Burada bildiğiniz gibi, aynı faktör donanımıyla iki farklı insan, iki farklı işçi farklı düzeylerde üretim yapabilme becerisine sahiptir. Burada birikimler her zaman önem arz ediyor. Bu da eğitimi ön plana çıkarıyor.

Burada eğitim deyince, sadece örgün eğitimle veya yaygın eğitimle alınan eğitim değil, bir de geleneksel eğitimle alınan beceriler var. Örneğin Antep'de ki girişimcilerin yetenekleri sanıyorum, tarihi bir süreç içerisinde ortaya çıkmış yeteneklerdir. İşte bu faktörleri ne kadar rakamlaştırabiliriz onu bilemiyorum. Ama bu faktörleri rakamlaştırmak için bir çaba içerisinde olacağız. Tabi planlamayı yaparken şöyle bir durum var, her ilde, her bölgede mevcut olan bir faktör donanımı var. Bu faktör donanımını en iyi nasıl kullanabiliriz. Antep'de, Adıyaman'da Diyarbakır'da, Siirt'te farklıdır.

Burada gelip tartışınca şunu gördük ki bir bağıcılık potansiyeli var ki çok önemli şeyler yapabilecek ve bu bağıcılık potansiyeli muhtemelen dezavantajlı bölgeleri avantajlı duruma getirecek.

Ama bu dezavantajlı grupların avantajlı duruma geçmesi sadece ve sadece insanın. İşte bu insan da kim? Zihni KEPKEP.

Teşekkür ediyorum.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Buyrun Gökhan bey,

Gökhan METİN- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Planlama Ekibi)

Ben özellikle bir şey belirtmek istiyorum. Şimdi siz burada bu toplantıyı yaparken daha önceden de 14 Nisan, 30 Mayıs tarihlerinde bir toplantı yapılmıştı. Bu arada yine herkesin görüşleri alınmıştı. 14 Nisan-30 Mayıs tarihler arasında yapılan dokuz ilde yapılan toplantıdan çıkan sonuçlar, bu metne yansıtılmaya çalışıldı ve bu toplantıda çıkan sonuçlar daha çok tutarlı politikaların belirlenmesi, stratejik davranması, saptanması, yerel bütün ihtiyaçların iyileştirilmesi, doğal hayatın ve hayvancılığın korunması sektörlerdeki gelişim gibi unsurları ortadan kaldırmaz. Bu önemli konular da şu anki metine yansıtıldığını düşünüyorum. Veya çalışmasında üstünde konuşulan konular ise, STK'ların, kamu kurumlarının ticaret ve sanayi odalarından oluşan koalisyonların oluşmaması, kent sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi.

Varmak istediğim sonuç şu: Yapılan toplantıda görüşler gerçeklere uygun olarak plana yansıtılmaya çalışılıyor.

Ben Mehmet Aslan'ın söylediklerinden farklı bir şey söylemek istiyorum. Mehmet Bey, pardon özür dilerim.

Mehmet Aslan Bey diyor ki, Gaziantep diğer GAP illerinden daha farklı bir konumdadır. Bir gelişmişlik düzenine sahiptir. Fakat bu önemsiz olarak görülmemeli ve bunu yaparken de Gaziantep'i öğrenirken de tek başına ekonomik yapısına değil, bu ekonomik yapısını sağlayacak olan kültürün, toplumsal yapının ve değerlerin gözetilmesi gerekir. Diğer illerin de kazandığı parayı gösterirken uyum içerisinde bir şekilde çalışma yapılmasını, ve biz bu konuda plan grubu olarak şöyle bir çalışma benimsedik. Şu anda bizim amaçladığımız bir madde var.

Bölgenin kültürel değerlendirilmesi. Bu amaçla kastımız, her ildeki ve bu farklı bölgelerdeki kültürel yapının kalkınma sürecine etkisini ortaya çıkarmak ve bunun kalkınmaya çözüm olacak şekilde ilgisini sağlayacak şekilde kullanmak, ve bunun için de kültürel yapı içindeki değerlerin ve nelerle birlikteyse ilişkiyi sağlayacak öğeleri ortaya çıkarmak. Bu konuda bir çalışma yapılacak ve bu çalışmaya Hacettepe Sosyal Türkoloji Bölümü yerine getirecek. Sosyal Türkoloji Bölümü, sosyal Türkoloji'den anlayan bir arkadaşımız olacaktır. Kültür birikimi demektir. Bölgenin kültürel birikimi ve kültürel yapısını değerlendirme konusunda çalışılacaktır.

İkinci bir şey de Gaziantep, bir yeni il hükmüne bağlı olarak tek başına alınmamalı. Gaziantep'in kendi içerisinde de farklı geçmiş özellikleri var. Diyarbakır'ın da farklı geçmiş özellikleri var. Bu konuda da planımız da şöyle bir madde var:

Bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farkı azaltılacaktır. Biz, GAP Bölgesini homojen, kendi içerisinde tutarlı bir bölge olarak görmüyoruz. Bu bizim GAP bölgesine bakış açımız. GAP bölgesi alt bölgeden oluşmaktadır ve biz bu alt bölge saptamasına şu an başladık. Bunu yaparken de tabii ki kültür, dokusal yapı, ekonomik yapı gibi gelişken ve bunlara bakarak biz alt bölge taraması bazında çalışmalar yapmaya başlayacağız. Planımıza bu yansiyacak. Bu kültür farkı konusunda eleştiri geldi. Yine bu konuda bizim planını yapmakta olduğumuz bir çalışma var. Bu konuda aslında bizim derneğin yürütmüş olduğumuz bir çalışma var. GAP İdaresi Bölge Müdürlüğü, Harran Üniversitesi İktisat Fakültesiyle birlikte bir ortak çalışma yürütüyor. Bu çalışmanın da amacı da şu,

GAP bölgesindeki gelişimleri sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan ortaya çıkarmak. Bunu ilk olarak sanayi bölgelerine, ticaret ve sanayi odalarına, antik bölgelere fakat bu antik bölgelerin araştırması yapılmadı. Bu değerlendirme konusunda arkadaşımızdan katkı alabiliriz. . Diyeceklerim bu kadar.

Teşekkürler.

Prof. Dr.Turhan AKÜZÜM- (GAP İdaresi Danışmanı)

Çok yararlandığım bir toplantı oldu gerçekten. Ben ilk defa katıldım böyle bir toplantıya,arkadaşlara teşekkür ediyorum

Bu kalkınma planı çalışmasının bu toplantılarda çok iyi yönetildiğini tahmin ediyorum. Buna katılımların sık sık yapılmasıyla da çok iyi yönlendirildiğini tahmin ediyorum. Benin, sayın Kep-kep'nin bahsettiği ürün deseni çalışmasıyla ilgili ufak bir konuya değineceğim.

Biliyorsunuz, bu Master Plan çalışması 1989'da yapıldı. İlk Master Plan çalışması, Devlet Planlama tarafından. Tabii ki bu bir Master Plan değil, bu bir kalkınma planı çalışması ama şu anda gördüğünüz çalışma da Master Plan çalışması diye geçiyor. Bu Master Plan çalışmasından sonra ürün deseni ve pazarlaması çalışması yapıldı. Bu da baz olarak Master Plan çalışmasını aldı. Ama elimizdeki veriler gösteriyor ki Master Plan çalışmasında önerilen hedeflere ulaşılmadı. Ve bu ürün deseni çalışmasını da tabii havada bıraktı. Çünkü baz olarak 2000 yılına kadar alanın sulamaya açılması, sulamaya açılması aslında sulanmasını göstermiyor ama sulamaya açılmasını öneren bir Master Plan çalışmasında bunun ancak % 11-12'sinin sulamaya açıldığı görüldü ve baz olarak bunu alan ürün deseni pazarlama çalışması da havada kalması doğaldır.

Bizim bu kalkınma planı çalışmasından beklediğimiz, bunun çok iyi yönlendirilmesi ve gerçekleştirilecek bir kalkınma planı çalışması olması. Bu da ancak bu toplantılardan ve sizlerin gerçekçi ve bizi yönlendirmesiyle katılımınızla olacaktır.

Bir başka konu da insan kaynakları ile ilgili.

İnsanı değerlendirmek aslında en önemli kısmı, daha önceki 1992 senesinde yapılan planda böyle bir şey yoktu. İnsanın değerlendirilmesini ele almıyordu. Kesinlikle bu planın da eski plan gibi başarıya ulaşacağı konusunda belli şüpheler oluşacak ve belirsizlikler doğacak. Bu bir çalışma ise planın aslında en son aşaması. Ve aslında bu açıdan da en yararlı aşamalardan bir tanesi. Şu ana kadar bu amaçların saptanması, planın oluşturulması, sonra bir izleme değerlendirme çalışması yapılacak, ve bu izleme değerlendirme çalışmasını da biz yine çeşitli uzmanların çeşitli konularda görüşlerini alacağız. Bu konudaki görüşler de bu doğrultuda değerlendirildi diyebilirim.

Veri tabanı oluşturulması ile ilgili bir şey vardı. Envanter oluşturulması. Bu konuda aslında yeni bir plan üzerinde çalışmaya başladık. Şu anda yazılı olarak Ankara'da alabileceğiniz bilgilerin toplanmasına başladık. Veri toplamının bitirme süresi şu an için Kasım-Aralık gibi düşünüyoruz. Bizim bu Master Plan çalışmalarını internet ortamına kaydetmek için bir adres vermek gerek. Biz bir web sitesi oluşturduk. O web sitesinden, o çalışmanın son halini görebilirler. Elinizdeki kartta bunları görebilirsiniz..

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Efendim, toplantımızın sonuna da gelmiş olduk. Ben çok değerli katılımcılara katkılarından ötürü teşekkür etmek istiyorum. Bunlar bizi yönlendirecek olan katkılar. Aksi halde merkezden, masa başında yapılan planlardan farklı bir uygulamanın yeniden tekrarlanması söz konusu olacak. Halbuki bunu istemiyoruz. Yani burada sizlerden alacağımız katkılarla yolumuza devam etmek istiyoruz. Bu açıdan bu toplantıları tekrarlayacağız..plan sürecince sizlerle tekrar birlikte olacağız.

Bundan sonraki aşamada muhtemelen sayısallaştırılmış bir halde ve senaryolar, kalkınma senaryolarıyla geleceğiz. O aşamada da sizlerin katkılarını rica edeceğiz. Çok faydalı bir toplantı oldu. Tabi bu, dediğim gibi, sizin katkılarınızla bu hale geldi. Çok teşekkür ediyorum Bir istirhamım daha var. Tekrar hatırlatmak istiyorum onu da; sizlere verilmiş olan formları doldurup bizlere iade ederseniz, bırakırsanız çok memnun olacağız. Bunların da ayrıca bizim açımızdan taşıdığı önem var.

Buyurun efendim.

Şemsettin Can KAYA- (İl Turizm Müdür Yardımcısı)

Ben burada bir katkıda bulunmak istiyorum Bunu hemen arz edeyim.

Tarihi ve kültürel varlıkların korunacak başlığı altında, Turizm Bakanlığı daha önce GAP bölgesinde turizm Master Planını çıkardı. Onunla ilgili kaynaktan yararlanılabilir.

Sayın başkanım çok güzel bir şey söyledi biraz önce. Bölgeler arasında farklı, daha doğrusu iller arasında farklı yapılar var dedi. Doğru söylüyor. Bunları özellikle ön plana çıkarmamız ge-

rekiyor Bizim de kendi imkanlarımız mevcut, yararlanmak isteyen,mesela turizm müdürlüğünün kaynaklarından ayrıca yararlanabilir.

Yavuz EGE- (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Kalkınma Planı Proje Yöneticisi)

Teşekkür ederiz. Bu toplantıya ev sahipliği yapan Gaziantep Ticaret Odamıza.

Mehmet ASLAN- (Gaziantep Ticaret Odası Başkanı)

Ben de çok teşekkür ediyorum sayın başkana. Özellikle size ve arkadaşlarımıza. Bize böyle bir fırsat tanıdığınız için, tüm Gaziantep'teki kamu kuruluşları adına da, sivil toplum örgütleri adına da teşekkür ediyorum. Aslında zaten katılımçılık, demokrasi dediğimiz olayın özü bu. Yani oturup konuşmak ve hiçbir önyargıya takılmadan düşünceleri rahatça ifade edebilmek. Bu ülke böyle idare edilecek, bunun küçük bir örneğidir. Gaziantep Ticaret Odası ve Gaziantep de diğer kuruluşlar gibi çalışmaya hazır. Bunu da tüm Gaziantep'lilerin adına ifade ediyorum. Hoş geldiniz.

Teşekkür ediyorum.

GAZİANTEP KATILIMCI LİSTESİ

ADI SOYADI	KURUM	TEL
ALİ HİSAN SÖPÜOĞLU	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ GENEL SEKRETERİ	(342) 2203632
ARIF ÖZSAĞIR	GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ YARD. DOÇ.DR.	(342) 3600752
BEKİR DAĞLI	GAP-GİDEM STAJYER ÖĞRENCİ	(342) 2300529-2300532
GÖKHAN MİTİN	GAP İDARESİ SOSYAL PLANLAMA PROJE UZMANI	(312) 4405210
HALİL ARSLAN	MİLLİ PRODÜKTİVİTE MERKEZİ GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	(342) 3352000
HATİCE EKSEN	MİLLİ PRODÜKTİVİTE MERKEZİ GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	(342) 3352000
İSMAİL KÖRKMAZ	VALİ YARDIMCISI	(342) 2303474
KUTLU ÇAKIR	MİLLİ PRODÜKTİVİTE MERKEZİ GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ	(342) 3351975
KÖRŞAT GÖNÇÜ	GAZİANTEP SANAYİ ODASI GENEL SEKRETERİ	(342) 2210900
M.VAKİP GÜÇER	TÜRKİYE KALKINMA BANKASI GAZİANTEP ŞUBE MÜDÜRÜ	(342) 2300432-34
MEHMET ASLAN	GAZİANTEP TİCARET ODASI BAŞKANI	(342) 2203030
MEHMET HANİFİ ŞEN	ŞAHİNBEY ZİRAAT ODASI BAŞKANI	(342) 2315105
MEHMET POLAT	GAP İDARESİ İKTİSADİ PLANLAMA VE FİNANS MODELLERİ GRUBU YÖNETİCİSİ	(312) 4405210
MEHMET ŞAHİN	TARIM İL MÜDÜRLÜĞÜ BİTKİ KORUMA ŞUBE MÜDÜRÜ	(342) 3211063
MESUT NİZİPLOĞLU	GAZİANTEP ÇEVRE MÜDÜRLÜĞÜ	(342) 2204290/91
MESUT ÖLÇAL	GAZİANTEP TİCARET ODASI GENEL SEKRETERİ	(342) 2203030
MEVLUT GÜNGÖR	TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ BÖLGE MÜDÜR YARDIMCISI	(342) 3233477-3232269
SALİM KOCAER	GÜNEYDOĞU ANADOLU İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETER YARDIMCISI	(342) 2200010
SERDAR BİLGİN	ROTA MÜHENDİSLİK MÜŞAVİRLİK	(342) 2312373
ŞERMİSETTİN CAN KAYA	İL TURİZM MÜDÜR YARDIMCISI	(342) 2308960
ŞENGÜL NİYMEN	GAZİANTEP ÇEVRE MÜDÜRLÜĞÜ	(342) 2204290/91
TURHAN AKÖZÜM	GAP İDARESİ DANIŞMANI	(312) 4422324
YAVUZ EGE	GAP İDARESİ GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ KALKINMA PLANI PROJE YÖNETİCİSİ	(312) 4405210
ZEKERİYE KÜÇÜKÖNDER	GAZİANTEP ÇEVRE MÜDÜRLÜĞÜ	(342) 2204290/91
ZİHNİ KEPKEP	GAZİANTEP ZİRAAT ODASI GENEL SEKRETERİ	(342) 2311039

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

ADRES : Willy Brandt Sokak, No: 5 06680 Çankaya - ANKARA - Tel: (0.312) 442 23 24 Fax: (0.312) 440 13 84
BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ : Şanlıurfa Tüneli Çıkış Ağızı, P.K. 155 ŞANLIURFA - Tel: (0.414) 314 17 50 Fax: (0.414) 313 50 73
E-mail: gap-x@gap.gov.tr internet: www.gap.gov.tr

GAP BÖLGE KALKINMA PLANI
PROJE EKİBİ
Cinnah Cad. No. 96/9
06550 Çankaya/ANKARA
Tel: (0.312) 440 52 10 • Fax : (0.312) 440 52 76
İnternet : www.gapplan.org
e-mail : ozbilen@gap.gov.tr